

Číslo zdarma!

ORAVSKÉ NOVINY

Zaujímom horno-oravského ľudu slúžiaci týždenník.

Redakcia, administrácia a expedícia v Trstenej.

Ročník I.

Nedeľa, 9. mája 1920.

Číslo 3.

Ako máme žiť.

Minulej nedele vyše 2000 školských dietok dostavilo sa k pražskému Hradu, aby mu blahoželaly k 70-ročným narodeninám, keďže to pre chorľavosť pražidenta 7. marca — deň pražidentových narodenín — nemohly učiť. Detičky v krásnych a srdečných proslovoch pozdravily starúčku hlavu nášho mladého štátu, na čo pán pražident im odpovedal nasledovne:

„Milé deti, detičky, mladí mužovia! Je vás hodná stupnica malých až k dorastlým a som akosi v rozpakoch, čo by som vám všetkým povedal. Prvá rečníčka, tu tá malička, ktorá sľubovala prácu, a zástupca stredoškolského študentstva povedali nám heslo: „Láska, pracovitosť, poctivosť!“

Áno, to heslo môžete všetci prijať. Láska je iste v živote to najvyššie. Jestli mám svojho bližného rád, jestli mám milovať vlasť, tak musím pracovať a naučiť sa pracovať. *Láska je práca*, nesmiete o láske hovoriť, ale pracovať pre svojho kamaráta, pre svojich rodičov, pre svojich priateľov. Vy hneď od malička musíte sa učiť pracovať, a keď budete pracovať, budete poctiví. *Kto rád pracuje, je poctivý*. Len kto nechce pracovať a chce sa živiť z cudzej práce, ten je nepoctivý a lže. Musíte sa učiť, aby

ste znali sami sa vyživiť, *aby ste nikoho neobťažovali a nečakali na milosť cudzích*. Láska, práca, poctivosť — ja to heslo tiež prijímam.

Počul som a verím, že ma radi máte. Dúfam, že z vás malých budú skoro statní pracovníci pre vlasť. Žijete v dobe šťastnej, že sme sa osvobodili a dosiahli samostatného štátu, a to každý z vás, i ten malý špuntíček, vie, že je to niečo krásneho. Prijímam váš sľub, že sa chcete učiť pracovať. Bude celkom pekné, jestli budete vďačnými tým, ktorí nám tú svobodu vybojovali. Počúvate o legionároch a tých, ktorí sa venovali osvoboditeľskej práci. Buďte im za to vďační. Tedy: Láska, práca a poctivosť!“

Toto prehovoril pražident Masaryk ku školskej mládeži. Ale nie sú to len prázdne slová. V týchto slovách je znázornený celý život nášho pražidenta, ktorý si za svoj životný cieľ vytknul pracovať pre celý národ, pre všetkých jeho jednotlivcov. Ale tieto krásne slová pražidenta nášho podávame nielen preto, aby ste si ich prečítali a časom zabudli na ne. No podávame ich preto, aby ste si ich dobre vštepili v srdcia a za príkladom pražidenta dľa nich žili, v hesle: „Láska, pracovitosť, poctivosť!“

Pamäti generála Štefánika.

Dňa 4. mája bol rok tomu, čo hroznou, tragickou smrťou skončil beh mladého života svojho generál dr. Milan Rastislav Štefánik.

Kto bol Štefánik? Bol jedným z najväčších a nechýrnejších Slovákov. Ako syn nebohatých rodičov z Košarísk, z Nitrianskej, pred vojnou bol hvezdárom v Paríži. V cudzine bol preto, lebo ako Slovak za maďarského režimu nemohol doma uplatniť veľké svoje nadanie. Už vtedy bol veľkým učencom, doktorom, vedomcom, ktorého učenosť uznával celý vzdelaný svet.

Keď vypukla svetová vojna, dr. Štefánik hneď znal, že nejde o vojnu medzi malým Srbskom a vtedy „silným“ Rakúsko-Uhorskom, ale že vlastne ide o to, či Slováci a iní Slovania majú byť Tentonmi a Hunmi vykynození a vyhľadení s povrchu zeme. Štefánik hneď vstúpil do francúzskej armády a ako jednoduchý vojak válčil na strane spojencov Dohody, znajúc, že jej víťazstvo bude i víťazstvom jeho drahého národa. Následkom hrdinskosti v hodnosti rýchle postupoval a prestúpil k letúnskemu oddeleniu, kde ešte viac pokryl sa válečnou slávou.

V tom čase Masaryk, Beneš, americkí Slováci a Česi, tiež bratia v Rusku a v inom zahraničí pracovali usilovne na oslobodení národa. Štefánik vstúpil do radu týchto pracovníkov a v tomto obore dokázal sa byť znamenitým. Hlásal zásadu, že keď chceme byť oslobodenými, musíme i obetovať a musíme i krv vylievať. Za vzorom bratov v Rusku organizoval československé legie i v Amerike, vo Francii a Taliansku. Pomocou svojich známostí, vlivu a zásluh mal prístup do najvyšších kruhov, oboznamoval spojenecké vlády s našimi záležitosťami a veľký podiel mal v tom, že

dohodové mocnosti jedno za druhým uznávaly Československú národnú radu za skutočnú vládu a naše vojsko za skutočné spojenecké vojsko. V tejto misii dva razy bol v Amerike, bol v Srbsku, Rumunsku, Taliansku a vôbec všade, kde sa dalo za národ a jeho oslobodenie niečo vykonať.

Tak sa stalo, že Prehlásenie neodvislosti Československa, datovaného v Paríži dňa 18. októbra 1918, dr. Štefánik podpisoval už ako prvý mnister národnej obrany. Ešte v ten rok odobral sa na Sibír k československej armáde, už ako generál a minister vojenstva. Po vybavení záležitostí na Sibíri začiatkom roku 1919 navrátil sa do Paríža, spravoval vojenské záležitosti mladej našej republiky a chystal sa na cestu do oslobodenej rodnej vlasti, za svobodu ktorej toľko pracoval a trpel. Cestu na Slovensko chcel vykonať v áropláne, lebo nechcel, aby jeho noha dotkla sa nepriateľskej maďarskej alebo rakúskej pôdy. Let prekonať mal z Padui, z Talianska, do Bratislavy. Priatelia ho odhovarali, ale generál Štefánik bol mužom svojho slova a od predsavzatia neodstúpil. Dňa 4. mája 1919 vydal sa s dvoma talianskymi dôstojníkmi v lietadle na cestu domov. Šťastlivo doleteli nad Bratislavu a leteli ďalej smerom na Vajnory, kde mali sletieť na tamejšom vojenskom letišti. Tam ich už očakávali — ale sa ho živého nedočkali. Stalo sa čosi lietadlu, s výšky srútilo sa na zem, pochovajúc do trosiek svojich bezdušné telo Štefánika i jeho dvoch spoločníkov.

Zaplakalo Slovensko a celá republika nad desnou a predčasnou smrťou svojho bohatiera, generála Štefánika. Kvílila duša každého verného Slováka, lebo väčšieho a slávnejšieho od Štefánika sme nemali.

A i dnes, na prvé výročie odumretia slávneho Štefánika, vďačne a so skrušným srdcom spomína ho celý národ, ako hrdinského vodcu a osvoboditeľa svojho. Pamiatka jeho večne bude žiť vo vďačnom národe!

Návrat poblúdlých.

Odišlo už české vojsko —
hor' sa, chlapci z Dunajca,
oktobrové veľké zbojstvo
zabudli už, neboj sa!

Navrátme sa do Oravy,
sme sa dosť nahladovali.
Čo my ale donesieme
na Slovensko rodákom?
Chleba len neodberieme
posledný kus Poliakom!

Za bezcennú poľskú marku
nedostaneš močky fajku...
Dal im Machaj takú radu,
že keď prišli blíž a blíž,
vidno bolo napred zrazu
v jejich rukách svätý kríž.

I spievali ako búrka:
„Povesíme Hindenburga!“

Po slávnostnom uvítaní
malých detí, starých žien,
rozíduc sa, ušlyšali
tam, kde má dom Izrael,
zabitého; horké slzy
žena plačúc ticho roní.

A videli na své oči:
v republike po vojne
s povedomím vlastnej moci
ľudia žijú spokojne.

Roličky si obrábajú,
aj do chrámu chodievajú.
Vzbudila sa krv v nich stará,
čo v nich tečie od dedov,
že sa chytia pluha z jara,
porekadla ich predkov:
„Vitajte vy, kopytá —
brána, pluh a motyka!“

Oravec.

Daromná vaša námaha!

Slovák za tisíc rokov v jedných hraniciach žil s Maďarmi. Bolo času, aby sa medzi nimi vyvinul cit lásky. No jednako sa to nestalo. Maďar ani za toľké časy nezamiloval si Slováka. On si ho vždy za otroka pokladal.

Až zasvitol 28. október roku 1918. Slovač, vykúpená krvou svojich vlastných synov, vycedenou na rôznych bojištiach, vymanila sa zpod odvekeho otroctva. Začala žiť svojším životom. Na slovenskej pôde môže sa dorozumieť svojou vlastnou rečou. Jej jazyk vstúpil do úradov, do škôl, do vzdelanej spoločnosti.

Ale stalo sa ešte i iné. Čoho sa Slováč nemohol dožiť od tisíc rokov, toho sa mu dostalo za krátku chvíľu: lásky. Áno, od 28. októbra 1918 maďarský národ až tak prekypuje láskou k Slovákom. „Slovák je potlačovaný, je odnárodňovaný. Čech je hrobárom jeho života a bytia.“ Takéto a podobné náreky zaplňujú celú maďarskú verejnosť, všetky maďarské noviny.

No horká jeho láska! V pravde nie láska zapríčiňuje také veľké náreky, ale žiaľ, že sa mu Slovensko vyklzlo zpod moci a Slováč sa osamostatnil. Že sa vec tak má, pozná i z toho, že popri krokodílskych slzách, ktoré z očí roní, neustále s lichotiacim úsmevom pokyvuje na Slovákov, aby ich k sebe svábil a nazpäť dostal do pazúrov. Aby ľahšie mohol dosiahnuť svojho cieľa, nezdráha sa ani sľubmi ich lákať. V prípade, jestli sa Slovensko späť k nemu vráti, sľubuje mu autonómiu, samosprávu. Jeho tá samospráva i tak nič nemýli. Vie, že Slovensko pod maďarským panstvom — či so samosprávou, či bez samosprávy — nemôže zostať slo-